5.4.2017

Hallintopoliittinen osasto/lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

VNS 3/2017 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko

Lainsäädäntöhankkeet selonteossa ml. valmiuslain tarkastelu, viranomaisyhteistyön rajapinnat ja kehitystarpeet

Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston puolustusselonteon jaksossa 3 (Puolustuksen nykytila, s.12) todetaan, että Puolustusvoimien tehtävien toteuttaminen edellyttää nykyistä korkeampaa toimintavalmiutta maa-, meri- ilma- ja kybertoimintaympäristöissä sekä parempaa kaukovaikuttamiskykyä. Tiedustelujärjestelmän, johtamisjärjestelmän ja logistiikkajärjestelmän suorituskyvyn alueellisessa kattavuudessa ja taistelunkestävyydessä on puutteita. Muuttunut turvallisuusympäristö ja muun muassa teknologian kehittyminen ovat tuoneet esiin lainsäädännön kehittämistarpeita viranomaisten tehtävien toteuttamiseksi.

Selonteon jaksossa 4.10 (Lainsäädäntö) todetaan lisäksi, että lainsäädännöllä kehitetään valmiutta, viranomaisyhteistyötä, aluevalvontaa sekä tiedonhankintaa. Lisäksi lainsäädäntöä kehittämällä luodaan valmiuksia kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumiselle.

Tärkein käynnissä oleva lainsäädäntöhanke koskee sotilastiedustelua ja erityisesti tietoliikenne-, tietojärjestelmä- sekä henkilötiedustelua. Lisäksi selvitetään miehittämätöntä ilmailua ja lennokkitoimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Virka-avun antamista ja saamista, kaksoiskansalaisten asemaa sekä maa-alueiden ja kiinteistöjen hallintaa ja niiden omistuksen siirtoa koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan. Viranomaisten toimintaedellytysten kannalta on tärkeää, että valmiuslain päivitystarpeet selvitetään.

Maanpuolustuskoulutusyhdistystä kehitetään puolustusvoimien strategisena kumppanina pohjoismaisten toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on vahvistaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen asemaa paikallispuolustuksessa sekä virka-aputehtävissä. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset varmistetaan (Puolustusselonteko, jakso 4.6 Maanpuolustustahto ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö).

Seuraavassa selostetaan lyhyesti valmiuslain ja turvallisuusviranomaisten yhteistyöhön liittyvän lainsäädännön kehittämistarpeita sekä puolustusministeriön hallinnonalalla käynnissä olevia tai suunniteltuja lainsäädäntöhankkeita ja niiden etenemisaikatauluja.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Hallituksen esitykset

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys 94/2016 vp laeiksi puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamisesta. Esityksellä täydennetään puolustusministeriön hallinnonalan kansainvälistä toimintaa koskevaa lainsäädäntöä.

Puolustusvoimien turvaamistehtävien laajentamista koskevan hallituksen esityksen 187/2016 vp laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi käsittely on päättynyt 24.2.2017 (EV 3/2017 vp). Lait on tarkoitus vahvistaa tasavallan presidentin esittelyssä 7.4.2017.

Valmiuden kehittäminen

Valmiuslakiin on tehtävä maakuntauudistuksesta johtuvat muutokset.

Viranomaisille kuuluvien tehtävien siirtäminen yksityisten toimijoiden hoidettavaksi aiheuttaa poikkeusoloja koskevien valmius- ja varautumisvelvoitteiden päivitystarpeita lainsäädännössä ja sopimusjärjestelyissä.

Olisi myös tarkasteltava, kattaako valmiuslain poikkeusolojen määritelmä uudentyyppiset uhkatilanteet.

Virka-avun antaminen/turvallisuusviranomaisten välinen yhteistyö

Puolustusministeriössä on käynnissä virka-avun kehittämistä koskeva tutkimushanke (VIRKE-hanke). Tutkimuksessa arvioidaan virka-avun nykytilaa ja kehittämistarpeita muuttuvassa toimintaympäristössä. Virka-apua tarkastellaan puolustushallinnon lähtökohdista, mutta rajapinnat tunnistaen.

Työ toteutetaan ajalla 29.11.2016 - 31.5.2017. Ministeriöiden välillä on myös käyty virkamiestason neuvotteluja virka-apua koskevista kehittämisvaihtoehdoista.

Puolustusministeriössä vireillä olevia lainsäädäntöhankkeita

Sotilastiedustelu

Puolustusministeriö asetti 1.10.2015 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi. Tavoitteena on parantaa Puolustusvoimien tiedonhankintaa Puolustusvoimien tehtäviin liittyvistä vakavista kansainvälisistä uhkista ja ajanmukaistaa Puolustusvoimien tiedustelua koskevat toimivaltuudet.

Hanke perustuu pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan hallitus esittää säädösperustaa ulkomaantiedustelulle ja tietoliikennetiedustelulle.

Työryhmän toimikausi on päättynyt. Työryhmän mietinnön luovutustilaisuus on 19.4.2017 samaan aikaan SM:n siviilitiedustelua ja OM:n tiedustelutoiminnan valvontaa valmistelleiden työryhmien kanssa.

Sisäministeriö asetti parlamentaarisen seurantaryhmän tiedustelulainsäädännön uudistamiseen liittyville hankkeille. Ryhmä toimii linkkinä lainsäädäntöhankkeiden ja eduskunnan välillä, jotta eduskunta on jatkuvasti tietoinen hankkeiden etenemisestä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Eroamisikää koskeva sääntely

Puolustusvoimista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi.

Puolustusvoimien virkojen eroamisikäsäännökset muutettaisiin vastaamaan julkisten alojen eläkelaissa säädettyä eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä. Eläkeuudistusta valmisteltaessa oli keskeisenä tavoitteena, että eläkkeelle siirtymistä myöhennetään vuodesta 2018 alkaen kolmella kuukaudella vuotta kohti yhdenvertaisesti kaikilla henkilöstöryhmillä. Myös Puolustusvoimien henkilöstön eroamisikiä on tarpeen korottaa vastaavasti vaiheittain.

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 6.4.2017. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Miehittämätön ilmailu ja lennokkitoiminta

Puolustusministeriö on 25.11.2016 asettanut hankkeen, jonka tehtävänä on valmistella tarvittavat ehdotukset lainsäädäntömuutoksiksi, jotka ovat tarpeen miehittämättömään ilmailuun ja lennokkien toimintaan puuttumiseksi puolustushallinnon alalla. Työryhmän toimikausi on 1.12.2016 - 31.5.2017.

Nykyinen sääntely jättää puolustushallinnon viranomaisten mahdollisuudet puuttua toimintaan osin tulkinnanvaraisiksi ja käytännössä toimimattomiksi. Viranomaisten toimivaltuuksien tulisi olla lainsäädännössä selkeästi määritelty. Miehittämättömistä ilma-aluksista voidaan arvioida aiheutuvan riskejä ja uhkia sekä suoranaista vaaraa maanpuolustukselle.

Hankkeen tehtävänä on valmistella ehdotukset tarvittaviksi säädösmuutoksiksi. Hankkeessa on otettava huomioon, millä edellytyksillä ja keinoilla sekä kenen päätöksestä miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin kulkuun voitaisiin puuttua.

Kaksoiskansalaisten asema

Puolustusministeriö on 1.2.2017 asettanut hankkeen, jonka tehtävänä on valmistella tarvittavat ehdotukset lainsäädäntömuutoksiksi, jotka ovat tarpeen Suomen kansallisen turvallisuuden parantamiseksi puolustusvoimien sotilasvirkoihin nimitettäessä ja upseerin virkaan johtaviin opintoihin valittaessa.

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti hallitus tarkentaa kaksoiskansalaisuuteen liittyvää lainsäädäntöä. Nyt asetettua hanketta ryhdyttiin suunnittelemaan joulukuussa 2016 kun selvisi, että virkamieslainsäädännön kehittämishanke ei edennyt kaksoiskansalaisuusasian osalta siten kuin turvallisuusviranomaisissa nähtiin tarpeelliseksi.

Hankkeen tavoitteena on saattaa lainsäädäntö vastaamaan kattavammin muuttunutta turvallisuustilannetta ja uudenlaisia uhkia. Hankkeen keskeisin tavoite on kansallisen turvallisuuden parantaminen. Puolustusvoimien sotilasvirkoihin voitaisiin tässä tarkoituksessa jatkossa pääsääntöisesti nimittää henkilö, jolla on vain Suomen kansalaisuus. Sama koskisi upseerin virkaan johtaviin opintoihin otettavia.

Kansalaisuusvaatimuksesta voitaisiin tarvittaessa myöntää erivapaus.

Hanke toteutetaan virkatyönä ja sen tehtävänä on valmistella tarvittavat ehdotukset

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

lainsäädäntömuutoksiksi. Lait on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2018 alussa. Hallituksen esitys annetaan eduskuntaan syysistuntokaudella 2017.

Aluevalvontalain muuttaminen

Puolustusministeriö on 31.1.2017 asettanut hankkeen, jonka tehtävänä on valmistella tarvittavat ehdotukset lainsäädäntömuutoksista, jotka ovat tarpeen tunnuksettomaan sotilaalliseen uhkaan vastaamiseksi alueloukkaustilanteessa.

Aluevalvontalakiin lisättäisiin säännökset tunnuksetonta valtiollista alkuperää olevaan sotilaalliseen uhkaan vastaamiseksi ja aluevalvontalain alueellista soveltamisalaa täsmennettäisiin.

Luonnos hallituksen esitykseksi on lausuntokierroksella, joka päättyy 12.4.2017. Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle viikolla 18.

Henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn uudistaminen

Puolustusministeriö on asettanut työryhmän selvittämään henkilötietojen käsittelyä puolustushallinnossa koskevan lainsäädännön muutostarpeet sekä valmistelemaan ehdotus tarvittaviksi säädösmuutoksiksi siten, että lainsäädäntö vastaa uudistuvaa Euroopan unionin tietosuojalainsäädäntöä. Työryhmä laatii ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Valtaosa henkilötietojen käsittelystä puolustushallinnossa ei kuulu unionin sääntelyn soveltamisalaan. Työryhmä arvioisi, mitä säädöksiä henkilötietojen käsittelyyn puolustushallinnossa sovellettaisiin.

Työssä otetaan huomioon hallitusohjelman tavoitteet vahvistaa kansalaisten oikeutta valvoa ja päättää itseään koskevien tietojen käytöstä. Tarkoituksena on myös varmistaa tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä ja välttää tarpeetonta erityissääntelyä.

Valmistelu sovitetaan yhteen muiden ministeriöiden henkilötietojen käsittelyä koskevien lainsäädäntöhankkeiden kanssa. Työryhmän toimikausi on 1.9.2016 - 31.5.2017.

Tavoitteena on, että luonnos hallituksen esitykseksi lähetettäisiin lausuntokierrokselle keväällä 2017 ja hallituksen esitys annettaisiin eduskunnalle syksyllä 2017.

Kaikki uudistetut henkilötietolait on tarkoitus saattaa voimaan toukokuussa 2018.

Esivalmistelussa olevia hankkeita

Maa-alueiden ja kiinteistöjen hallinta ja niiden omistuksen siirto

Asiaa koskeva lainsäädäntöä on usean ministeriön toimialalla. Sen vuoksi tarvitaan poikkihallinnollista ja laajapohjaista yhteistyötä. Lainsäädäntöhankkeen asettamisen valmistelu on käynnissä.

Vapaaehtoinen maanpuolustus

Puolustusministeriössä valmistellaan hankkeen asettamista selvittämään tarvittavat toimenpiteet ja mahdolliset lainsäädäntömuutokset vapaaehtoisen maanpuolustuksen

kehittämiseksi puolustusselonteossa edellytetyllä tavalla. Hankkeessa tulee ottaa huomioon myös ampuma-aselainsäädännön uudistuksen valmistelu erityisesti ns. reserviläisaseita koskevan lainsäädännön osalta. Lainsäädäntöön tehtäisiin myös muut tarvittavat muutokset.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi